

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maandoverzicht no. 10 - 1967

(Tijdvak 1-10-1967 t/m 31-10-1967)

I N H O U D

No. 890.494	Blz.
<u>I. Communisme Internationaal</u>	
Spanning tussen bureaucratie en intelligentsia in de satellieten	1
De economische hervormingen	4
De protestbeweging in de intelligentsia	8
<u>II. Activiteiten van de Communistische Partij Nederland</u>	
Paul de Groot treedt af als voorzitter van de CPN	13
Het 22e congres van de CPN discussiegrondslag	14
De CPN en de werkloosheid	17
De CPN en het kiesstelsel	18
CPN-vertegenwoordiging in de Kamercommissies	18
De CPN gaat niet naar Moskou	19
De CPN en de Indonesische CP	22
<u>III. Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
De Vereniging "Nederland-USSR" volwassen	24
<u>IV. Andere groeperingen</u>	
Het 7e SJ-congres	27
De Vietnam-demonstratie op 21 oktober	29
Vredesplan van de PSP	30
<u>Stakingsoverzicht oktober 1967</u>	32
<u>Agenda</u>	33
<u>Bijlage I</u> : "Kiezen of Knoeien"	
<u>Bijlage II</u> : "De Dertiger Jaren", deel II	

HOOFDSTUK I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Spanning tussen bureaucratie en intelligentsia in de satellieten

In een vorige beschouwing, over de situatie in de Sowjet-Unie, vijftig jaar na de Oktoberrevolutie, is licht geworpen op de zich verdiepende tegenstellingen tussen de Russische intelligentsia en de partij- en staatsbureaucratie, die nauwelijks nog langs de weg van de geleidelijkheid oplosbaar schijnen te zijn.

Niet alleen in de Sowjet-Unie echter, maar ook in de Oosteuropese volksdemocratieën hoopt de conflictstof zich op. De problemen zijn er dezelfde, al doen ze zich in verschillende vormen voor: de bureaucratische apparaten, die met zeker succes de opbouw van de deels onderontwikkelde deels door de oorlog getroffen economieën hebben geleid, blijken onmachtig de nu meer gecompliceerde economische systemen te blijven dirigeren. Uit politiek-ideologische overwegingen en uit overwegingen van zelfhandhaving verzetten zij zich echter tegen een consequente decentralisatie van het economisch beheer, waardoor de spanning tussen de aan de economie gestelde eisen en verleende ontwikkelingsmogelijkheden slechts weinig afneemt en de technologisch-economische intelligentsia verder wordt gefrustreerd. Aan de andere kant vinden de discussies over de noodzaak van economische liberalisatie hun weerslag - onvermijdelijk - in discussies in radicale kringen van de wetenschappelijke en culturele intelligentsia over een gewenste liberalisering ook van het politieke en maatschappelijke systeem, maar wordt de vrijheid die men zich daarbij soms neemt onverbiddelijk afgestraft. Het complex van onlustgevoelens is enorm.

In elk van de Oosteuropese volksdemocratieën echter is de situatie weer anders, anders ook dan de situatie in de Sowjet-Unie. De ideologische taboes zijn er nergens zo sterk als in de Sowjet-Unie zelf, waar ze een halve eeuw geheerst hebben. Politieke overwegingen - veelal nationaal-politieke overwegingen - hebben in toenemende mate de ideologische motivering vervangen. De regimes gaan daardoor wellicht minder geremd tot hervormingen over wanneer de noodzaak daartoe eenmaal wordt gevoeld, anderzijds hebben zij echter minder verweer tegen de opdringen de intelligentsia. Met uitzondering van Roemenië (en mogelijk Polen)

is elk van de satellieten verder met de hervorming van de economie dan de Sowjet-Unie; in verschillende ervan is de intelligentsia echter openlijker rebels.

Hoewel de bureaucratische apparaten nog oppermachtig zijn, lijkt dan ook de kans, dat het in een of meer van de satellieten binnen afzienbare tijd tot grotere politieke en sociale conflicten zal komen, lang niet denkbeeldig.

De diversiteit in het satellietenblok

In elk van de satellietlanden is de situatie anders. Elk heeft zijn eigen vóór-socialistische geschiedenis, zijn eigen nationale problematiek. Elk ervan heeft een eigen, specifieke positie binnen het blok, die tot uitdrukking komt in de verhoudingen tot de andere bloklanden en met name tot de Sowjet-Unie. Elk ervan heeft ook zijn eigen positie in een wijder Europees verband.

In het geval van de zogenaamde DDR wordt dit misschien vooral tragisch geïllustreerd. Oost-Duitsland is een min of meer toevallig begrensde stuk van het vooroorlogse Duitsland zonder een historisch gegroeide innerlijke samenhang. Het is geen "natie" en geen "vaderland". Het blijft koud van het streven van de andere satellietlanden naar het hervinden van het nationale zelfbewustzijn, want het heeft geen geschiedenis waaraan het zich kan warmen. Het heeft een muur gebouwd tegen de zuigkracht van het Westen, terwijl de andere satellietlanden - integendeel - zich juist meer naar het Westen beginnen te keren. Het bevindt zich dus in een ijzig isolement, waarin het zich weet te handhaven door met steun van de Sowjet-Unie de erkenning van de andere bloklanden af te blijven dwingen. Het heeft een economisch potentieel van belang en is zelfs als eerste - in 1963 - overgegaan tot economische hervormingen. Het heeft echter ook van alle satellieten het meest stalinistische regime, dat in verklaarde vijandschap leeft met de intelligentsia.

Polen is wellicht weinig minder tragisch. Het leeft in twee grote vijandschappen waaraan het niet mag toegeven: de vijandschap met de Duitsers en de vijandschap met de Russen. Het politieke klimaat, dat vooral bepaald wordt door het "vriend- en bondgenootschap" met de DDR en de Sowjet-Unie is dus hogelijk kunstmatig. Ernstiger is het echter, dat Gomoelka zich niet heeft ontwikkeld tot de nationale Poolse leider die hij in oktober 1956 beloofde te zullen worden. Hij heeft

geen politieke visie. Hij heeft de ontwikkeling van het "oktober-
voorjaar" tot stilstand gebracht. Zoals een politieke commentator on-
langs heeft opgemerkt, is het Polen van Gomoelka, gekenmerkt door ter-
neergeslagenheid, stagnatie en politieke machteloosheid, gedoemd weg
te vallen uit de rij van moderne staten. Economische hervormingen wor-
den langs vrij conservatieve lijnen en aarzelend doorgevoerd. De span-
ning tussen de partijbureaucratie en de katholieke intelligentsia is
zeer groot.

In Tsjechoslowakije heerst een meer optimistische sfeer, waarin
echter grimmige accenten te onderscheiden zijn. De Tsjechen zijn wel-
licht het verst met de hervorming van hun in nood verkerende economie.
De begeleidingsverschijnselen daarvan, de politieke en ideologische
destalinisatie van de maatschappij, worden evenwel door de conserva-
tieve leiders met kracht onderdrukt. In Tsjechoslowakije betekent "re-
visionisme" zoveel als het streven de aansluiting terug te vinden met
de vóór-socialistische republiek. Er is een bijzonder sterke beweging
in die richting. Er wordt weer emotioneel geschreven over Masaryk. In
geen van de satellieten voelt de partijbureaucratie zich dan ook méér
door de intelligentsia bedreigd dan hier.

Ook in Hongarije zijn zeer ver-gaande economische hervormingen
doorgevoerd. Het regime Kádár is er daarnaast echter in geslaagd, door
een redelijk realistische politiek, de maatschappelijke krachten in
zekere mate met elkaar in harmonie te brengen. De herinnering aan de
bloedige opstand van 1956 en de nog voortdurende bezetting door Sowjet-
troepen heeft daarmee uiteraard wel te maken.

De Roemenen nemen in het blok, en door hun recente ouvertures
tegenover het Westen, ook in Europa een bijzondere plaats in. Zij zijn
de baanbrekers in de beweging naar nationale zelfstandigheid. Met gro-
te politieke behendigheid hebben zij zich in enkele jaren tijd van de
Sowjet-Unie weten los te werken. Kennelijk zijn zij erin geïnteres-
seerd, met de andere zuidelijke staten van het satellietenblok tot een
nieuwe (economische) formatie te komen met een meer neutrale karakte-
ristiek, hoewel de mogelijkhedenvoorwaarden daartoe vooralsnog ontbre-
ken. Dit alles betekent echter niet, dat Roemenië geen ernst zou maken
met het socialisme. Integendeel, het binnenlands regime is sterk con-
servatief. Eerst deze maand (oktober 1967) heeft het Centraal Comité
ontwerp-richtlijnen uitgegeven voor economische hervormingen op zeer
bescheiden schaal, waarmee het jaren achter is op de andere bloklanden

En de intelligentsia wordt kort gehouden.

Bulgarije, tenslotte, zal in de ogen van de Sowjet-leiders wellicht de meest ideale satelliet zijn. Het heeft interessante economische hervormingen ingevoerd na een aantal overmatig enthousiaste economen het zwijgen te hebben opgelegd. De orthodoxie viert hoogtij. Onder de oppervlakte schijnt er evenwel een felle strijd te worden uitgevochten tussen de dogmatische apparatsjiks en vertegenwoordigers van de intelligentsia die een grote bewondering koesteren voor het naburige Joegoslavië.

De economische hervormingen

De grote golf van economische hervormingen die door Oost-Europa gaat, is veroorzaakt door verschillende interne en externe omstandigheden.

De belangrijkste daarvan moet wel gezien worden in het falen van de socialistische plan-economie. De straffe centralisering van de economische besluitvorming, de onaangepastheid van de planningmethoden aan de eisen van meer moderne economische systemen, de cumulatie van vertragingsfactoren in het bureaucratisch overbelaste communicatienetwerk, het gebleken onvermogen enerzijds de grondstoffendistributie in redelijke mate met de volgens de planners geëiste produktie en anderzijds de produktie met de consumentenbehoeften te doen kloppen, inmening van politieke functionarissen van hoog tot laag in de sfeer van de economische produktie, en uitschakeling van elk persoonlijk initiatief, zijn evenzovele factoren die tot dit falen hebben bijgedragen.

Tot ongeveer 1960 was de economische vooruitgang in de bloklanden percentsgewijze per jaar nog vrij aanzienlijk, hetgeen voornamelijk verband hield met het feit, dat de economieën in het algemeen een laag uitgangsniveau hadden gehad. Na 1960 echter begon zich de ontoereikendheid van het planningsysteem vrij plotseling en in alle bloklanden tegelijk te wreken. De groeipercentages begonnen te dalen. Tsjechoslowakije beleefde zelfs een complete stilstand tussen 1962 en 1964.

In die noodsituatie werd de behoefte aan economische hervormingen des te scherper gevoeld ook vanwege verschillende externe omstandigheden. De toenemende welvaart van het Westen was er één van, een andere was het voorbeeld van Joegoslavië, waar de "democratisering" van het bedrijfsleven vruchtbaar bleek te werken. De eis tot decentralisatie van het economische systeem werd bovendien gesteld door diegenen die er

eigenlijk een zekere democratisering van het politieke en maatschappelijke leven mee bedoelden te bereiken.

De opzienbarende publicaties van professor Liberman in 1962 over de noodzaak van hervorming van het planning- en management-systeem kwamen (uiteraard) juist op tijd en trokken in alle bloklanden sterk de aandacht. De Bulgaren reageerden het eerst positief, maar de Oost-Duitsers waren de eersten (reeds in 1963) die een ontwerp voor een nieuw economisch systeem gereed hadden.

Dit laatste was niet zo verwonderlijk: de DDR bevond zich in een moeilijke concurrentiepositie tegenover de Bondsrepubliek, waarbij prestige-factoren geen geringe rol speelden; als het hoogst geïndustrialiseerde van de bloklanden werd het bijna even ernstig door de economische achteruitgang getroffen als Tsjechoslowakije; het had zware verplichtingen aan de Sowjet-Unie; het kampte met een ernstig tekort aan geschoolde arbeiders (wat dit betrof was "de muur" te laat gebouwd, waardoor er een sterke behoefte bestond aan verbetering van de efficiëntie van de produktie en verhoging van de arbeidsproduktiviteit, en het was reeds, vanwege de intensiteit van zijn buitenlandse handel, meer kostenbewust dan de andere bloklanden.

Nadat Ulbricht in januari 1963 (op het 6e partijcongres) zijn knellende problemen in handen gelegd had van meer vernieuwingsgezinde technocraten in de partijleiding, zoals en , scheen de atmosfeer in de grauwe DDR inderdaad enigszins te zullen opklaren. Wat de dogmatici gevreesd hadden gebeurde echter ook: de discussie over het nieuwe economische systeem wrikte een lawine van kritiek los op de partij en de regering. Die kritiek betrof niet alleen het economisch wanbeleid, maar raakte aan ideologische principes, politieke organisatievormen, de onvrijheid, de meningsdwang en de censuur. Het scheen, dat het herstel van de economie ten koste zou moeten gaan van het totalitaire karakter van het regime.

De dogmatici sloegen echter hard terug. In maart 1964 vonden zij hun slachtoffer in professor , maar ook anderen moesten hun rebellie met ontzetting uit hun ambt en verstoting uit de partij bekopen. In de loop van 1965 slaagden zij erin de beweging onder de intelligentsia onder controle te krijgen en de economische hervormingen hun stempel op te drukken. In december van dat jaar werd dit dramatisch geaccentueerd door de zelfmoord van een verbitterde

(enkele uren voor de afsluiting van een ongunstig handelsaccord

met de Sowjet-Unie) en een zitting van het Centraal Comité van de partij, waarop de intellectuelen en de jeugd op schandalige wijze werden vertrapt.

Het nieuwe economische systeem werd echter niettemin verder uitgewerkt, zij het nu in een meer dogmatische context.

De ervaringen van de Oostduitse partij met de intelligentsia vermochten de economische hervormingen in de andere bloklanden niet tegen te houden. Het jaar 1965 werd het grote jaar van het Libermanisme. Tsjechoslowakije besloot in januari tot invoering van een nieuw systeem, Polen in juli, (de Sowjet-Unie in september), Hongarije in november, Bulgarije in december.*) Alleen in Roemenië bleef alles nog bij het oude.

Het belangrijkste punt in de doorgevoerde hervormingen betrof uiteraard het planningsysteem. In de DDR, Polen en Bulgarije kregen de voorheen almachtige centrale planbureaus een duidelijk nieuwe functie: het opstellen van economische prognoses op langere termijn (die wel de vorm zullen hebben van een globale planning) en het verstrekken van adviezen (van een min of meer verbindend karakter) aan nieuw gecreëerde planning-instanties voor de verschillende branches, de "industriële associaties". (Ook in Roemenië zal waarschijnlijk een dergelijke vorm van decentralisatie van de planning worden gekozen.) In Tsjechoslowakije en Hongarije, waar de hervormingen een meer progressief karakter kregen, werd het "centrale plan" eveneens vervangen door een systeem van economische indicaties voor langere perioden, maar werd een grotere nadruk gelegd op de eigen verantwoordelijkheid en de beslissingsbevoegdheden van de industriële managers.

Waar "industriële associaties" werden opgericht, was het de bedoeling dat deze zoveel mogelijk autonoom zouden worden. Zij zouden, rekening houdend met de aanwijzingen van de centrale planbureaus, zelf produktieplannen voor hun onderscheiden branches moeten opstellen, zichzelf moeten financieren, investerings- en loonfondsen moeten stichten, in- en verkooporganisaties voor hun branches moeten oprichten en de wetenschappelijke research moeten organiseren.

Waar deze "industriële associaties" ontbraken, werd nadruk ge-

*) De gegeven data hebben betrekking op de meest belangrijke CC-zittingen van de verschillende CP'en. Aan deze CC-zittingen was echter in alle gevallen al een periode van discussies en experimenten voorafgegaan.

legd op de regulerende werking van de "markt" (binnen bepaalde grenzen) en op de competitie tussen de ondernemingen.

In alle landen werd de planmatige verplichting van de ondernemingen tot het produceren van bepaalde kwantiteiten van bepaalde soorten goederen vervangen door produktie-opdrachten uitgedrukt in geldswaarden. In sommige gevallen werd daarbij de positie van de ondernemingen in het economisch geheel afhankelijk gesteld van economische winstvorming (aan de hand waarvan de verdere grondstoffentoewijzing, maar ook investeringsvergunningen, uitbreidingsmogelijkheden en de hoogte van de lonen bepaald zouden moeten worden); in andere gevallen kreeg het produktieplan per onderneming de vorm van een schatting van de bijdrage (in geldswaarde) die het bedrijf zou kunnen leveren aan het "nationale inkomen" (overigens met dezelfde genoemde consequenties).

In verschillende landen werd bovendien een begin gemaakt met de sanering van het prijzenstelsel, dat veelal losgekoppeld is van het wereldprijzensysteem en waarin de economische waarden nauwelijks of in het geheel niet realistisch weerspiegeld worden.

Betekenen deze hervormingen overigens, dat in de economische sfeer het totalitaire socialisme begint over te lopen in een meer gedemocratiseerd socialisme? Wat betekent deze "decentralisatie", deze verschuiving van verantwoordelijkheden van het centrale planbureau naar de "industriële associaties" en naar de individuele bedrijven?

Die vraag valt niet gemakkelijk te beantwoorden, ten eerste omdat de nieuwe economische systemen zich nog in het experimentele stadium bevinden en eerst over enkele jaren meer definitieve vormen zullen aannemen en, ten tweede, omdat de politieke strijd over het economisch beheer nog maar juist begonnen is en de meest verrassende ontwikkelingen mogelijk zijn.

De partij- en staatsbureaucratie is weliswaar na 1960 gedwongen geworden tot een zekere decentralisatie van de economie, maar heeft het monopolie van de politieke macht (en de economie is in de socialistische landen een politiek machtsinstrument) vast in handen weten te houden. Het "apparaat" beschouwt de decentralisatie van de planning als een louter technische zaak, als een verbetering van het planningssysteem. Het houdt de "markt" onder controle: niet de "vraag" maar politieke overwegingen geven richting aan de produktie. De prijsvaststelling is eveneens bijna volledig afhankelijk van politieke beslissingen: er gelden verschillende prijzen voor het binnenlandse en bui-

tenlandse verkeer, maar in het binnenland ook vele verschillende prijzen voor dezelfde grondstoffen en goederen naar gelang de economische sector waarin zij circuleren. Via dit prijzensysteem vooral houden de autoriteiten de ontwikkeling van de economie in de hand.

De vraag is bovendien, of niet de "autonomie" van de "industriële associaties" en de beslissingsbevoegdheden van de managers in hoge mate fictief zullen blijven, of niet de "associaties" een louter administratieve functie zullen gaan vervullen tussen de hogere planbureaus en de bedrijven, en of de managers in staat zullen zijn, bij voortdoring van allerlei politieke interventies - vooral ook van lokale instanties - een beslissingsverantwoording op zich te nemen.

De ontwikkeling van het politieke klimaat zal wat dit alles betreft doorslaggevend zijn.

Op dit punt blijkt dan ook het enorme belang van de strijd van de wetenschappelijke en culturele intelligentsia tegen de bureaucratie, tegen de politieke instituten en dit verstikkende politieke klimaat. De technologen en de managers hebben van de apparatsjiks een vinger gekregen. De culturele intelligentsia vecht voor de hele hand.

De protestbeweging in de intelligentsia

"Wij moeten constateren, dat in de laatste twintig jaar bij ons geen enkel menselijk probleem is opgelost, geen enkele van onze meest elementaire problemen - die van onze huizen, onze scholen en onze economie - om maar te zwijgen van de problemen van een hogere orde, die geen ondemocratisch systeem ter wereld kan oplossen, zoals het probleem van de afhankelijkheid van politieke beslissingen van ethische normen. Wij hebben onze naam in de wereld verspeeld." (Vaculik)

In Polen en in de DDR, de twee bloklanden met misschien wel de meest verschaalde politieke atmosfeer, werd de aanval van de intelligentsia op de bureaucratie ingezet in de jaren 1963/1964. In de DDR werd de protestvloed tegen eind 1965 gekeerd. In Polen won ze ook daarna nog aan kracht. Het was echter in Tsjechoslowakije dat ze nog niet zo lang geleden stormhoogte bereikte.

De openlijke rebellie van de Poolse intelligentsia begon in maart 1964 met een protestbrief van 34 intellectuelen tegen de preventieve politieke censuur en tegen de cultuurdwang die door de partijleiding werd uitgeoefend. Tientallen vooraanstaande schrijvers sloten zich met een solidariteitsverklaring bij dit protest aan. Er volgde een indruk-

wekkende en in hevigheid toenemende demonstratie van onlust die in maart 1965 een hoogtepunt bereikte, toen twee jonge lectoren van de universiteit van Warschau, en wegens een "open brief" aan de partij werden gearresteerd. en

waren niet de eersten die sinds het protest van de "34" door represailles van hogerhand getroffen werden - verschillende intellectuelen en vooral schrijvers waren al eerder aan de geestelijke terreur van de autoriteiten ten offer gevallen - hun arrestatie maakte echter wel een grote indruk omdat hun ideeën zoveel opzien hadden gebaard.

Volgens hen werd Polen geregeerd door een nieuwe bureaucratische klasse, die het land in een sociaal-economische crisis had gestort. Er was daardoor een vóórrevolutionaire situatie ontstaan. Een werkelijk proletarische revolutie die het bestaande systeem zou vervangen door een werkelijke arbeiders-democratie was onvermijdelijk geworden. Er zou een systeem van arbeidersraden moeten worden opgericht met aan de top een Centrale Raad van Arbeidersgedelegeerden. Er zou plaats moeten komen voor verschillende arbeiderspartijen. Het leger zou moeten worden afgeschaft en vervangen door een volksmilitia. De vakverenigingen zouden onafhankelijk moeten worden en er zou een volledige intellectuele vrijheid moeten worden afgekondigd.

Het waren eisen, die Lenin enkele maanden voor de Russische Oktoberrevolutie nog onderschreven zou hebben.*) en

werden er echter voor veroordeeld tot drie en drie-en-een-half jaar gevangenisstraf (zij werden onlangs in vrijheid gesteld). De gehele Poolse intellectuele wereld trachtte hen tevergeefs te hulp te komen. Zij werden tijdens hun proces verdedigd door de beroemde professor , die een jaar later uit de partij gezet zou worden. Op hun vonnis werd door het publiek gereageerd met het zingen van de Internationale. De universiteit van Warschau werd het middelpunt van een kolkende protestbeweging.

Het was een jaar later, dat professor tijdens een bijeenkomst van de communistische jeugd-cel van de universiteit ter gelegenheid van de tiende verjaardag van de Poolse Oktober-opstand, zijn rede begon met de dramatische inzet: "Wij hebben geen reden deze verjaardag met vreugde te vieren. Er is nog steeds geen democratische vrijheid in Polen".

*) Zie "De Sowjet-Unie vijftig jaar na de Oktoberrevolutie", MO no. 9, 1967 blz. 2/3.

somde op, dat de politieke vrijheid ernstig beknot werd, dat de Polen hun leiders nog steeds niet konden kiezen, dat er partijdig en uiterst streng "recht" werd gedaan, dat er nauwelijks vrijheid van vergadering of vrijheid van spreken bestond, dat er daardoor een verwijdering was ontstaan tussen de partij en de intelligentsia die voor het land ruïneus was gebleken, dat scheppende arbeid onmogelijk was gemaakt en dat het land geregeerd werd door een groep ondeskundige en inefficiënte lieden zonder verantwoordelijkheidsgevoel voor het volk.....

's rede bracht de partijleiders tot razernij. Hijzelf werd uit de partij gegooid. Naar ieder die zijn rede had aangehoord werd een onderzoek ingesteld. Opnieuw viel er een reeks slachtoffers. Maar het protest bleek niet te onderdrukken. Tientallen prominente intellectuelen verklaarden zich openlijk met solidair en ver-oorzaakten een nieuwe storm tegen het bewind.

De kleingeestige pesterijen tegen de Poolse Katholieke Kerk (in verband met de viering van haar duizendjarig bestaan) maakten het er daarna voor de partijleiders niet beter op.

De Oostduitse partijleiders bleken beter tegen de rebellerende intellectuelen, kunstenaars en jongeren opgewassen dan de Poolse. Het verzet in de DDR tegen de partijdictatuur had ook minder forse wortels in de intellectuele wereld. Het waren hier vooral de schrijvers, de kunstenaars en de "beat-jeugd" die zich tegen de socialistische eenheidscultuur, de kleurloosheid van de maatschappij en het politieke monopolie van de partij keerden. Toen de partijleiding in december 1965 het verzet brak, was het niettemin duidelijk genoeg geworden hoezeer ze van het volk vervreemd was. De rekening was er niet mee vereffend. Het legioen van de schuldeisers beloofde een volgende keer terug te zullen komen.

In Tsjechoslowakije, waar het regime intussen de illusie koesterde dat het met de intelligentsia een redelijke modus van coëxistentie gevonden had, kwam het meer recent tot een zo heftige uitbarsting tegen de partijdictatuur, dat de gehele socialistische en niet-socialistische wereld er van opschrok. Hier waren het ook vooral de schrijvers en de kunstenaars die tegen het regime opstonden. Maar hun verzet had een zuiver politiek karakter en - teken aan de wand - evenals in Polen werd het geleid door rebellen in de partij zelf.

De vonk in het kruisvat was de verstrakking van de ideologische lijn en de verscherping van de censuur in de eerste maanden van dit jaar na de benoeming van een aarts-dogmaticus, , als voorzitter van de Ideologische Commissie van het Centraal Comité. Als eerster werden de filmers getroffen - waaronder wereldberoemde - wie het verweten werd, dat zij als een "intellectuele vijfde colonne", als "binnenlandse vijanden van de staat" de verworvenheden van het socialisme vertrapten en door de modder haalden.

De filmers protesteerden in een open brief bij de minister van cultuur tegen wat zij de "pogrom" noemden. Zij kregen echter onverwacht de steun van de schrijvers die zich al evenzeer in het nauw gedreven zagen en die, in juni, een grote politieke rel ontketenden op het Vierde Schrijverscongres.

Het was , de zoon van een van de Stichters van de Tsjechische partij en zelf partijlid, die opstond en voor een ademloos gehoor - waaronder de gevreesde cultuurpotentat - een vonnis velde over de communistische partij en over de socialistische waanwereld, dat een betekenis had veruitgaande buiten de grenzen van Tsjechoslowakije zelf.

Hij beschreef zichzelf als "een van die onzelfzuchtige enthousiastelingen" die door het totalitaire bewind een tijdlang was misbruikt, die nauwelijks de moed had om te zeggen wat hij te zeggen had maar het toch deed al kon hij wel vermoeden wat hem wachtte.....

Zijn verklaring was een testament van desillusie. In de vorm van een vernietigende kritiek op de totalitaire staatsmacht, met haar verwoestend effect op de waarden van de natie, de cultuur, de moraal en de menselijkheid, ontvouwde hij een alternatief democratisch program. Tegenover de Tsjechische vorm van totalitair communisme stelde hij een vorm van democratisch socialisme, een "volksdemocratie" waarin de regeerders, de geregeerden en de politieke instituten zelf door rechten en garanties beschermd zouden worden tegen de terreur en de willekeur van geperverteerde machten.

In het bijzonder bekritiseerde hij de wijze waarop het communistische apparaat de macht aan zich had getrokken en zichzelf continueerde boven en buiten de maatschappij van de "burgers".

"Het apparaat had slechts vertrouwen in die volgzame lieden die geen moeilijkheden veroorzaakten en geen vragen stelden die niet door de leiders beantwoord konden worden. In elk selectieproces kwamen de

middelmatigen er het beste uit, mensen met een meer gedifferentieerd karakter verdwenen van het toneel; mensen met een persoonlijke aantrekkingskracht en vooral mensen die door hun persoonlijke kwaliteiten en verdiensten een maatstaf waren geworden voor een ethisch burgerschap en voor het maatschappelijk geweten, werden uitgeschakeld. En vooral ook mensen met gevoel voor humor en mensen die iets persoonlijks te zeggen hadden verdwenen uit het openbare leven. Het weefsel van de menselijke samenleving met zijn materiële structuren van de steden, de industrie en het land werd stukgetrokken. Niets mocht meer getuigen van persoonlijke inspanningen. Het woord 'beweging' klinkt hol in een maatschappij waarin niets meer beweegt....."

"Kan men wel grote dingen verwachten", zo ging voort, "van functionarissen die op die manier gekozen zijn, van die dragers van de communistische macht die aangetrokken zijn uit de meest middelmatige of zelfs de laagste menselijke elementen?"

Hij gaf zelf het antwoord;

"Alles wat in onze cultuur is bereikt, alles wat ons volk goed heeft gedaan, alles wat het heeft gebouwd en voortgebracht en gerealiseerd in zijn laboratoria en zijn instituten, is bereikt ondanks het feit dat onze regeerders zich al die jaren zo gedragen hebben. Alles wat goed gedaan is, is letterlijk ondanks en zonder hen gedaan....."

"Wij moeten constateren, dat er bij ons de laatste twintig jaar geen enkel menselijk probleem is opgelost....."

Het was een meesterlijke en moedige verklaring van een communisten overstaan van zijn hoogste autoriteiten. "Hij heeft eindelijk durven zeggen wat wij allemaal denken" was de reactie van de Tsjechische intellectuelen. Het "apparaat" reageerde woedend op de smaad met een golf van represailles.

Maar de klok had opnieuw over het systeem geluid.

HOOFDSTUK II

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND

Paul de Groot treedt af als voorzitter van de CPN

Na de zitting van het partijbestuur der CPN op 14 en 15 oktober j.l. publiceerde "De Waarheid" op 16 oktober een communiqué, waarvan het voornaamste nieuws bestond uit de mededeling dat Paul de Groot na het komende partijcongres (22 t/m 24 december a.s.) niet als voorzitter van de partij zal terugkeren. Volgens het communiqué wenste De Groot "in verband met zijn leeftijd" (hij is thans 68 jaar) niet te worden belast met "functies in de nieuwe partijleiding". De Groot zal echter niet geheel van het CPN-toneel verdwijnen: "in de mate dat hem dit mogelijk is" zal hij, ook na het congres, werkzaam blijven "voor en ter ondersteuning van het nieuwe partijbestuur". Het partijbestuur nam het besluit aan het komende congres zodanige voorstellen te doen dat "de deelname van partijgenoot De Groot aan het partijwerk onder zo gunstig mogelijke omstandigheden" kan plaats hebben. Wat die voorstellen inhouden is niet bekend; wel is bekend dat de gedachten van De Groot uitgaan naar het leiden van een soort "wetenschappelijk bureau" ten dienste van de partij.

Dat De Groot, buiten het partijbestuur staande, vooralsnog zijn grote invloed zal behouden lijkt niet onwaarschijnlijk. Zulks zal met name het geval zijn wanneer hem, hoewel hij dan geen PB-lid meer is, wordt toegestaan vergaderingen van het partijbestuur en van het dagelijks bestuur als "adviseur" bij te wonen. Deze mogelijkheid lijkt niet geheel uitgesloten. Ook is het zo, dat De Groot het volle gewicht van zijn invloed kan laten gelden bij de samenstelling van het nieuwe partijbestuur en - uiteraard - het nieuwe dagelijks bestuur. Hierdoor zal, zeker de eerste tijd na het congres, de CPN voortgaan op de door De Groot ingeslagen weg. Pas wanneer de hand van De Groot minder duidelijk voelbaar wordt, gaat een wijziging van de CPN-koers tot de mogelijkheden behoren. In die zin liet ook de voormalige voorzitter van de CPN, Gerben Wagenaar, zich uit. Hij verklaarde in "De Telegraaf" van 17 oktober, niet te geloven dat De Groot's heengaan onmiddellijk tot een andere koers zal leiden. Ook volgens Leen Seegers zal de partij "er weinig van merken", terwijl de oud-hoofdredacteur van "De Waarheid", Baruch, in "Het Parool" d.d. 17 oktober stelde dat het

aftreden van De Groot "geen politieke betekenis heeft", daar het niet met een verandering in de politieke lijn gepaard gaat.

Het ziet er overigens naar uit, dat De Groot niet de enige zal zijn die niet in het partijbestuur terugkeert. "De Waarheid" van 9 oktober bevatte een artikel waarin een scherpe aanval werd gelanceerd op het blad "Vrede", orgaan van de Nederlandse Vredesraad, en dit blad werd beschuldigd van "een meer of minder positieve waardering" voor het ontwerp-non-proliferatie-verdrag tussen de VS en de SU. Zonder dat zijn naam werd genoemd, was dit artikel een duidelijke aanval op de secretaris van NVR (tevens partijbestuurder) van wie bekend is dat hij er t.a.v. de autonomie-politiek van de CPN eigen gedachten op na houdt. Met name op het gebied van het vredeswerk, dat hij als "mondiaal" ziet, voelt de autonomie (lees: isolering) van de CPN als een handicap. Na genoemd "Waarheid"-artikel is ' positie in het partijbestuur op zijn minst dubieus geworden.

Bekend werd voorts een recente uitspraak van De Groot, dat "al die oude kerels er uit gegooid" moeten worden (n.l. uit het partijbestuur). In dit verband werden de namen genoemd van o.m.

en . Vervanging van deze partijbestuurders zou kunnen leiden tot een verjonging van het partijbestuur der CPN.

Het 22e Congres van de CPN: discussiegrondslag

Onder de kop "De CPN in de strijd voor nationale onafhankelijkheid en vooruitgang", publiceerde "De Waarheid" van 20 oktober de discussiegrondslag voor het komende congres. Dit stuk, nagenoeg geheel van de hand van Joop Wolff, acht een krachtige strijd nodig tegen de regering-De Jong, die "de eerste stappen heeft gedaan in de richting van de aantasting van de parlementaire democratie". Hierbij wordt gedoeld op de instelling van een staatscommissie, die voorstellen tot wijziging van de Grondwet en de Kieswet moet voorbereiden. Het verlaten van het stelsel van een evenredige vertegenwoordiging zou volgens de discussiegrondslag betekenen "ondermijning van de parlementaire democratie en invoering van een autoritair bewind". Op sociaal gebied zou de huidige regering streven naar "aantasting van de sociale voorzieningen".

De "verdediging van de democratie" heet thans bij de CPN nadrukkelijk op de voorgrond te staan. In dit verband worden aanvallen gelanceerd op D'66 ("uiterst rechtse groep"), de PvdA ("voerde slechts

de wensen der reactie uit") en "Nieuw Links/Tien over Rood" ("kunstmatig geschapen groepen"). Als ideaal wordt gesteld een "hereniging van de arbeiderspartij", die moet groeien uit de samenwerking van "communistische en socialistische arbeiders in de vakbeweging, het NVV".

Ook de eenheid van actie met "progressieve gelovigen" wordt begeerd: De CPN heeft "steeds gewenst met de kerken in vrede te leven op grondslag van geloofsvrijheid en vrijheid van geweten".

Op sociaal-economisch gebied komt de discussiegrondslag met een aantal forse eisen. Er dient een werkgelegenheidsfonds te komen; de uitkeringen van de WW moeten worden verhoogd; verkorting van de werktijd wordt "dringend noodzakelijk" geacht; er dient een "forse loonsverhoging" te komen. Het "even onwezenlijke als onwenselijke spaarloon", zoals bepleit door het NVV, wordt afgewezen.

Uit de paragraaf, gewijd aan de huidige toestand en organisatie van de CPN kan opgemaakt worden dat het er voor de partij momenteel niet zo rooskleurig uitziet. Gesteld wordt dat het a.s. congres de gehele partij dient op te roepen "tot een grote krachtsinspanning om de partij uit te breiden met vele nieuwe leden en het aantal abonnees van 'De Waarheid' te verhogen". In feite is het zo, dat men al heel blij mag zijn wanneer men er in slaagt het gestage verlies aan leden en abonnees tot staan te brengen. Op goed-leninistische wijze wordt in de discussiegrondslag gesteld, dat de versterking van de partij "nooit het resultaat kan zijn van een spontane ontwikkeling", doch uitsluitend mogelijk is door "taai en volhardend werk onder de massa". Gesteld wordt voorts, dat in de afgelopen jaren met succes tegen "sectarisme en dogmatisme" is opgetreden en dat het thans het belangrijkste is te strijden tegen "verschijnselen van rechts-opportunisme en verburgerlijking", die tot uitdrukking komen in "gebrek aan strijdvvaardigheid tegenover het kapitalisme" en "miskenning van de betekenis van het democratisch-centralisme".

Ter stimulering van het inderdaad zieltogende bedrijfswerk acht de discussiegrondslag het nodig reeds vóór het congres tot maatregelen over te gaan. Het stuk constateert "tekortkomingen van de leiding op dit gebied" en beveelt aan "kaders die in de strijd zelf gevormd zijn" (dus bedrijfsarbeiders) in de leiding van het bedrijfswerk te betrekken. Veel aandacht zal ook geschonken moeten worden aan de uitgave van bedrijfskranten.

Ten aanzien van het partijbestuur stelt de discussiegrondslag dat het zodanig moet worden samengesteld "dat het in staat is de partij krachtig leiding te geven". Ook dient in de leiding van de partij "een duidelijke afbakening van taken en verantwoordelijkheden" plaats te vinden. Een en ander geeft aanleiding tot de conclusie, dat het aan genoemde zaken in de huidige leiding van de partij vooralsnog ontbreekt.

Een verbetering van voorlichting en propaganda wordt verwacht van een "slagvaardiger inhoud" van "De Waarheid", van het regelmatigere uitgeven van brochures en van het "bekwamer gebruik maken" van radio- en TV-zendtijd. Voor laatstgenoemd doel wordt een speciale redactie noodzakelijk geacht. Daar een dergelijke redactie reeds bestaat, mag uit genoemde passage geconcludeerd worden dat het werk van de huidige leden (o.m. Frits Dragstra) niet aan de verwachtingen beantwoordt.

Ten aanzien van de ideologie wordt in de slotparagraaf gesteld dat de CPN haar politiek bepaalt op grond van haar marxistisch-leninistische ideologie en uitgaat van de "vereniging van alle anti-monopolistische krachten als bron van maatschappelijke vernieuwing". Om de betekenis van het marxisme-leninisme tot volle gelding te brengen, is toepassing ervan op de problemen van deze tijd van groot belang. De ideologische achtergronden van het racisme dienen ontleed te worden; het hedendaags kapitalisme en het neo-kolonialisme moeten geanalyseerd worden; de bestudering van de geschiedenis van de arbeidersbeweging is noodzakelijk. Ook de dialoog met de gelovigen maakt, aldus de discussiegrondslag, ideologische verdieping noodzakelijk. Hiertoe staat het theoretisch blad "Politiek en Cultuur" ter beschikking, terwijl het onder de nieuwe "Pegasus"-directie mogelijk is geworden, meer eigen publicaties het licht te doen zien.

Discussiegrondslag: buitenlandse aspecten

Ten aanzien van de betrekkingen met andere communistische partijen verklaart de discussiegrondslag dat de CPN vóór samenwerking is met alle communistische en arbeiderspartijen in de wereld, op voorwaarde dat zij, niet met frases maar in de praktijk, de autonomie van de Nederlandse CP respecteren. Met de CPSU acht zij deze samenwerking echter thans onmogelijk "door inmenging en intriges van die zijde, hoofdzakelijk door middel van haar medewerkers in de DDR en Tsjechoslowakije, die stelselmatig onder de leden van de CPN wroeten tegen

haar partijpolitiek en partijleiding". Zólang deze praktijken niet stopgezet en in het publiek door de aanstichters ervan veroordeeld worden, blijven goede betrekkingen onmogelijk, aldus het stuk.

Met betrekking tot de Chinese CP, wordt gesteld dat de CPN streven van deze partij tot het oprichten van "nieuwe" marxistisch-leninistische partijen verwerpt, doch dat de Nederlandse CP niet wenst deel te nemen aan de ophitsing tegen en belasting van de Chinese CP en haar erkende leiding (i.c. Mao Tse Toeng!). De CPN zal bereid moeten zijn, ondanks bestaande verschillen van inzicht, vriendschappelijke betrekkingen met de CP-China te hervatten, op voorwaarde dat van deze zijde afgezien wordt van openlijke of heimelijke ondersteuning van groepen die de CPN bestrijden (i.c. de oppositiegroepjes rond de blaadjes "De Rode Vlag" en "Rode Tribune"), zo deelt de discussiegrondslag mee.

Verder wil de CPN streven naar hervatting van vriendschappelijke contacten met de Cubaanse CP, ze voelt zich solidair met de Noord-Vietnamese en de Indonesische CP, ze onderhoudt contacten met de Israëliische CP van (opm.: deze partij wordt door de Sowjet-Unie niet erkend) en haar politiek "loopt parallel" met die van de Noordkoreaanse CP. Met de Roemeense CP heeft de CPN haar betrekkingen uitgebreid.

Op het terrein van de buitenlandse politiek strijdt de CPN voor terugtrekking van de Amerikaanse troepen uit Vietnam. Verder treedt zij op voor een neutraal en atoomvrij Nederland en eist zij verwijdering van de "Amerikaanse atoombases", het NAVO-hoofdkwartier en de in Budel gelegerde Duitse troepen van ons grondgebied en het uittreden van Nederland uit de NAVO als uiteindelijk resultaat van de neutraliteitspolitiek. Een eventueel non-proliferatieverdrag verwerpt zij als "bedrog".

De CPN en de werkloosheid

Bij de algemene politieke en financiële beschouwingen over de rijksbegroting 1968 vroeg de CPN-fractieleider in de Tweede Kamer, Marcus Bakker, nadrukkelijk aandacht voor het werkloosheidsprobleem. Op 10 oktober j.l. stelde Bakker namens zijn fractie voor, te komen tot de stichting van een "werkgelegenheidsfonds", waarvoor de benodigde "vele honderden miljoenen guldens" verkregen zouden kunnen worden uit "gedwongen leningen bij de bezitters" en/of door een deel

van de defensie-uitgaven voor dit doel te bestemmen. Met de gelden uit dit fonds zouden, aldus Bakker, dan een aantal "praktische stappen om de werkloosheid terug te dringen" verwezenlijkt kunnen worden. In dit verband noemde hij de stopzetting van de "mijnafbouw in Limburg" en overheidsinvestering in de Noordelijke provincies, in Brabant en delen van Gelderland en Overijssel waar "het zogenaamde particulier initiatief" tekort schiet. De overheid zal daar moeten investeren in wegen, in woningen en ook in de industrie. Voorts eiste de communistische fractieleider een ontslagverbod ten behoeve van de werknemers in de textielindustrie en overneming door de regering van bedrijven "waar sprake is van wanbeheer" (de affaire zal aan deze laatste eis niet vreemd zijn).

Bakker stelde de eis, dat de arbeiders moeten mee profiteren van nieuwe ontwikkelingen als mechanisatie en automatisering. Langere vakanties en kortere werkrijd noemde hij "een van de meest deugdelijke manieren om de werkloosheid te bestrijden".

De CPN en het kiesstelsel

Tijdens de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer op 10 oktober j.l. gaf Marcus Bakker nog eens zijn visie op de diverse voorstellen die gedaan worden om de democratie beter te laten functioneren. Op de wijze die reeds uit zijn boekje "Kiezen of Knoeien" bekend is (zie bijlage) keerde Bakker zich tegen "kiesrechtfoefjes" en "kiesrechtgeknutsel", daarbij doelend op voorstellen van o.m. D'66, te komen tot een volledig of gedeeltelijk districtenstelsel. Hij waarschude de PvdA naar aanleiding van het rapport "Een stem die telt", dat zij "met dit gedoe haar eigen graf graaft" en meewerkt aan een langdurige "heerschappij van rechts". Bakker pleitte tenslotte voor een "eenheid van links", die als enige in staat is de democratie te verdedigen. Die eenheid van links, aldus Bakker, is niet gediend met "kniebuigingen" voor hen die "de parlementaire democratie willen liquideren", in casu willen afstappen van het stelsel van evenredige vertegenwoordiging.

CPN - vertegenwoordiging in de Kamercommissie

Voor het parlementaire jaar 1967/1968 hebben de communisten in Nederland zitting gekregen in een groot aantal vaste Tweede Kamercommissies. Fractievoorzitter Bakker vertegenwoordigt de CPN in de

vaste commissie voor de werkwijze van de Kamer, "Waarheid"-hoofdredacteur Joop Wolff heeft zitting in de vaste commissie voor Cultuur; partij-secretaris Hoekstra in die voor Buitenlandse Zaken, terwijl Kremer in 5 commissies zitting heeft namelijk in die voor Defensie, Landbouw, Visserij, Middenstand en de Verzoekschriften.

Het enige CPN-Eerste Kamerlid Mevrouw Van Ommeren-Averink is benoemd in alle 14 commissies van rapporteurs (waaronder die van Buitenlandse Zaken, Defensie en Binnenlandse Zaken). Zij heeft evenwel geen zitting gekregen in de vaste commissie voor de buitenlandse politiek van de Eerste Kamer.

De CPN gaat niet naar Moskou

Het partijbestuur van de CPN, tijdens zijn zitting van 14-15 oktober j.l., besloot geen gevolg te geven aan een schriftelijke uitnodiging van de CPSU-leiding om een delegatie te zenden naar de festiviteiten in Moskou t.g.v. de 50e herdenking van de Russische Oktoberrevolutie. Hiermede schaart de CPN zich in het gezelschap van de Chinese en de Albanese CP, die eveneens zullen wegblijven. Dit besluit - ongetwijfeld een nieuw dieptepunt in de verhouding tussen de CPN en de CPSU - is door de leiding van de Nederlandse CP in "De Waarheid" van 16 oktober j.l. uitvoerig toegelicht.

Opvallend was de uitermate afwijzende toon van deze toelichting. Betoogd werd, dat de aanwezigheid van een CPN-delegatie in Moskou door de CPSU zou worden uitgelegd als een goedkeuring van de Russische politiek, een politiek waarop de CPN juist zeer scherpe kritiek heeft. In de eerste plaats verwijt zij de CPSU, dat deze partij de internationale solidariteit met de Indonesische CP heeft verbroken door zich niet daadwerkelijk te keren tegen "het generaalsbewind" in Indonesië en bovendien - wat nog kwalijker is in CPN-ogen - door de PKI te beschuldigen van een, door Peking geïnspireerde, "avonturistische politiek". De CPN toont zich op dit punt roomser dan de paus, want de PKI-leiding heeft een dergelijk "avonturisme" toegegeven in een zelfkritische verklaring d.d. september 1966.

In de tweede plaats is de CPN van mening dat de CPSU, door ondersteuning van "het avontuurlijke pan-Arabische chauvinisme", de communistische beweging overal in de wereld heeft geschaad en in discredit gebracht. In dit verband is het van belang te wijzen op het "neutrale standpunt" dat de CPN heeft ingenomen t.a.v. het conflict

tussen Israël en de Arabische staten (zie het MO van juni j.l.) en op het feit dat volgens de leiding van de Nederlandse CP een duurzame oplossing van dit geschil slechts te bereiken is op basis van een staatsrechtelijke erkenning van Israël. ("De Waarheid" d.d. 24 oktober j.l.)

Verder fulmineert de CPN-leiding in haar toelichting heftig tegen de afsluiting van een zgn. non-proliferatieverdrag, in het bijzonder tegen pogingen van de CPSU om alle CP-en (resp. socialistische staten) aan een dergelijk verdrag te binden. De CPN meent dat een non-proliferatieverdrag voornamelijk bedoeld is om de Chinese Volksrepubliek te isoleren, terwijl het bovendien een Westduitse controle over atoomwapens niet zou verhinderen.

Nog een andere reden waarom de CPN-leiding zich niet in Moskou wenst te vertonen, is haar beduchtheid betrokken te geraken bij een mogelijk aldaar te houden internationale conferentie van alle CP-en, met als doel de veroordeling van de Chinese communisten; een ontwikkeling waaraan de CPN beslist niet wil meewerken.

De afwijzing van de Russische invitatie door de CPN is tenslotte mede bepaald door de activiteiten die enkele pro-Russische leden en oud-leden van de CPN m.b.t. de herdenking van de Oktoberrevolutie hebben ontplooid. Zo heeft de "groep Dankkaart" (een oppositiegroep van ex-CPN-ers, onder leiding van de voormalige Kominternagent Ko Dankkaart en PSP-partijbestuurder Ger Harmsen) een felicitatieboodschap aan de CPSU-leiding gezonden. "De Waarheid" sprak op 17 oktober j.l. sneerend van een felicitatie "die een uur in de wind aan z'n onsmakelijke lucht te herkennen valt". Een van de ondertekenaars, de beeldhouwer

, is inmiddels geschorst als lid van de CPN. Een pikante noot hierbij is het feit dat Paul de Groot in mei 1963 ten huize van , die toen zijn 70ste verjaardag vierde, voor de eerste maal kritiek uitoefende op de Sowjet-Unie, met name op het standpunt van de Sowjetleiding inzake moderne kunst. De CPN-leiding bood toen overigens als felicitatiegeschenk een reis naar de Sowjet-Unie aan! Een andere ondertekenaar, de ex-CPN-er , organisator van betogingen tegen de oorlog in Vietnam, waaraan de CPN niet heeft willen meedoen omdat ze h.i. te weinig anti-Amerikaans waren, wordt door de CPN-leiding als een "renegaat" beschouwd. De Russische uitnodiging aan en , hoofdredacteur van "De Groene Amsterdammer", om de feestelijkheden in Moskou bij te wonen, heeft dan ook veel kwaad bloed gezet in de CPN. Ook de grootscheepse herdenking, die de vereniging "Nederland-USSR" (voorzitter Wim Hulst is nog steeds geschorst als lid van de CPN!)

heeft aangekondigd op 20 november a.s. te Amsterdam - p.m. zal de Russische Ambassadeur tegenwoordig zijn -, steekt de CPN-leiding als een graat in de keel. Naar verluidt overweegt zij zelfs om haar leden het consigne te geven te bedanken voor het lidmaatschap van "Nederland USSR". Het "goede voorbeeld" daartoe gaf, blijkens een bericht in "De Waarheid" van 16 oktober j.l., de oude "harde" partijgenote
, die betoogde niet langer lid te kunnen zijn van een vriendschapsvereniging met de Sowjet-Unie, nu aldaar in officiële persorganen anti-semitisme wordt bedreven en dit land bovendien lieden als uitnodigt aan de revolutieherdenking deel te nemen.(!)

Voor zover bekend heeft de weigering van de CPN-leiding om naar de Sowjet-Unie te komen in Moskou weinig opzien gebaard. Men wist daar langzamerhand ook wel wat voor vlees men in de CPN-kuip had.

Een recent in Moskou uitgegeven boekje in de Russische taal, waarin een overzicht gegeven wordt van de politieke partijen in het buitenland, spreekt in kritische zin over een "zelf-isolering van de CPN" door "een beperkte nationale benadering van de partijtaken" en "een geringschatting van de betekenis van het socialistische kamp voor het wereldwijde revolutionaire proces". Het boekje meent dat deze politiek o.m. leidt tot "versterking van de invloed van opportunistische en sectarische opvattingen binnen de partij" en tot "een bemoeilijking van het zoeken naar een juiste taakvervulling door de progressieve krachten in Nederland".

Feller dan de Russen heeft de door de CPN veel gekritiseerde Oostduitse CP onlangs teruggeslagen, getuige een radio-uitzending van het Oostberlijnse radiostation "Deutschlandsender" op 19 oktober j.l. In een commentaar werd gezegd dat er in Nederland nog maar twee kringen doelgericht anti-Sowjet-politiek bedrijven: "de verenigde stafchefs, die zich zorgen maken over hun bewapeningsbudget" en "de tragikomische renegaten, die mee-marcheren met de zich op het oorlogspad bevindende zionisten in een lastercampagne tegen de USSR"; een omschrijving waaruit zelfs de niet-ingewijden de CPN herkennen. "De Waarheid" reageerde op 26 oktober op deze radiouitzending - die door het "Algemeen Handelsblad" was gesignaleerd - met een giftig artikelje, waarin gesteld werd dat "Deutschlandsender", ondanks herhaaldelijk telefonisch verzoek van de "Waarheid"-redactie, het bericht bevestigd noch ontkend had.

"Hoewel het karakter van de berichtgeving van het "Algemeen Handelsblad" de arbeidersbeweging ruimschoots bekend is", aldus de CPN-krant, "is de manier waarop verantwoordelijke lieden van de Oostduitse radio een antwoord proberen te ontgaan, bijzonder veelzeggend".

De CPN en de Indonesische CP

Gedurende de eerste helft van de afgelopen maand heeft de CPN een grote activiteit ontplooid, die gericht was op solidariteit met de verboden Indonesische CP (PKI). Aanleiding hiertoe was het bericht van de executie van kolonel en andere Indonesische officieren, die schuldig waren bevonden aan de staatsgreep van september 1965. In verschillende steden van ons land werden openbare protestvergaderingen en betogingen gehouden, waarbij de vrijlating geëist werd van de communistische voormannen en de voormalige PNI-leider

Marcus Bakker drong er, tijdens de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer, bij de regering op aan dat zij haar invloed zou aanwenden om verdere executies te voorkomen. Een motie van deze strekking trok hij weer in, nadat premier De Jong had toegezegd dat de Nederlandse regering de gedachte die uit de motie sprak op een haar passende manier aan de Indonesische regering ter kennis zou brengen. Uiteraard werd dit succes van de communistische fractie in "De Waarheid" breed uitgesponnen. Het maakte tegelijkertijd echter voorlopig een eind aan de reeks plak- en kalkacties, bijeenkomsten, demonstraties, protesttelegrammen etc., die de CPN en haar nevenorganisaties, zoals het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV), de Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd (OPSJ), de studentenvereniging Perikles en de Nederlandse Vrouwen Beweging (NVB) sinds begin oktober had beziggehouden.

Echter niet alleen nationaal, maar ook internationaal heeft de CPN pogingen gedaan om de situatie van de PKI in de aandacht te brengen. Vernomen werd dat Paul de Groot c.s. reeds medio september, tijdens de partijbesprekingen met een delegatie van de Roemeense CP, het voorstel hebben gedaan om te komen tot een internationale campagne voor vrijlating van de politieke gevangenen in Indonesië. De Roemenen zouden hun medewerking aan deze campagne hebben toegezegd, hetgeen o.a. moge blijken uit een te Boekarest gehouden protestmeeting tegen de

executies in Indonesië, waarvan "De Waarheid" op 6 oktober j.l. met instemming gewag maakte.

Behalve met de Roemeense CP zou de CPN-leiding over deze kwestie ook contact opgenomen hebben met de communistische partijen van China, Cuba, Noord-Korea, Noord-Vietnam en Albanië. Bekend is dat de Albanese regering medio oktober j.l. bij de UNO-commissie voor de rechten van de mens geprotesteerd heeft tegen "het vermoorden van Indonesische patriotten en ander democraten door het generaalsbewind". Naar verluidt heeft de CPN-leiding bovenvermelde CP-en voorgesteld dat één van de socialistische landen de veroordeelde Indonesische communisten, met name en , het staatsburgerschap zal verlenen, met alle diplomatieke consequenties daaraan verbonden. Het lijkt waarschijnlijk dat Paul de Groot - die onlangs het tweede deel van zijn memoires (1936-1939) heeft gepubliceerd - tot deze stap is geïnspireerd door het feit dat in 1934 de in het Rijksdagbrandproces terechtstaande Bulgaarse communist op deze wijze door de Sowjet-Unie in bescherming is genomen. Over de reacties van bovenvermelde CP-en op dit CPN-voorstel is tot nu toe niets vernomen.

Opmerkelijk in de CPN-publicaties over de situatie van de PKI is de zeer kritische toon t.o.v. de Sowjet-Unie (CPSU). In "De Waarheid" van 16 oktober bijvoorbeeld wordt verontwaardiging uitgesproken over "de welwillende neutraliteit (van de CPSU) ten aanzien van het barbaarse militaire bewind Soeharto-Malik, de valse beschuldigingen en verdachtmakingen die in de Sowjet-pers tegen de PKI zijn verschenen, die door de leiders van een aantal andere communistische partijen (bedoeld is o.m. de Oostduitse CP) zonder onderzoek worden overgenomen, waardoor de in de illegaliteit gedreven en vervolgte PKI in de rug wordt aangevallen".

Welke waarde de CPN thans hecht aan de situatie van de PKI in het kader van de betrekkingen tussen de communistische partijen, blijkt wel uit de op 20 oktober in "De Waarheid" gepubliceerde discussiegrondslag voor het a.s. CPN-congres, waarin vermeld staat:

"De daadwerkelijke solidariteit met de PKI en de vervolgte nationalist in Indonesië, de onvoorwaardelijke weigering van elke materiële of politieke steun aan het Soeharto-bewind, is thans de toetssteen voor werkelijke internationale solidariteit en internationalisme".

H O O F D S T U K III

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Cultuur

"Het jaar der volwassenheid" van de vereniging "Nederland-USSR"

"De vereniging 'Nederland-USSR' bestaat 20 jaar. Zij is daarmee het jaar der volwassenheid ingetreden"

Aldus luidt de aanhef van een artikel, waarmee de, onlangs tot secretaris van de vereniging benoemde Rotterdammer, het oktober-nummer van het verenigingsorgaan presenteert.

Het jubileum-nummer - feestelijk van opmaak, titel "20 jaar vereniging Nederland-USSR", omvang 40 pagina's - mag als zeer geslaagd worden beschouwd. Het geeft de aandachtige lezer bovendien een goed inzicht in de aspiraties van "Nederland-USSR" en weerspiegelt de opvattingen van de Russen over de positie, die de vereniging naar hun oordeel behoort in te nemen. De verenigingsleiding is er kennelijk van overtuigd, dat deze speciale uitgave een goede indruk moet maken: er is zelfs mee geadverteerd in de niet-communistische pers, wat min of meer verrassend mag heten na alle pogingen, die men zich het laatste jaar, toen het conflict tussen de vereniging en de CPN-leiding haar hoogtepunt bereikte, heeft getroost om buiten de publiciteit te blijven.

In het ten geleide van valt allereerst de passage over "het jaar der volwassenheid" op. "Talrijk", zo staat daar, "waren de schijnbaar onoverkomelijke moeilijkheden die een juiste ontwikkeling van de vereniging 'Nederland-USSR' in de weg stonden". Dat hierbij onder meer de CPN betrokken is geweest wordt niet vermeld. Het - herhaalde - gebruik van het begrip "jaar der volwassenheid" en de verzekering, dat men "gesterkt en gestaald de toekomst (...) met vertrouwen tegemoet (ziet)", mag echter wel worden geïnterpreteerd als een aankondiging, dat de leiding van de vereniging "Nederland-USSR" thans ernst maakt met de voortzetting van haar werk, ongeacht verdere verbodsbepalingen van de zijde der CPN-leiding.

Er zij in dit verband aan herinnerd, dat bij de uitbarsting van het conflict met de CPN-leiding het gehele dagelijkse bestuur der vereniging bestond uit CPN-leden en dat de belangrijkste figuren uit de top van "NU", Wim Hulst en , door de partij zijn geschorst, doch nog niet geroyeerd. Hulst heeft intussen, eind augustus, zijn zetel in de gemeenteraad van Assendelft, waar hij de partij sinds de bevrijding heeft vertegenwoordigd, ter beschikking gesteld.

trad in mei '67 als tweede secretaris in dienst van "Nederland-USSR". Nu hij Wim Hulst als (eerste) secretaris van de vereniging is opgevolgd, krijgt Hulst - tot dusver zowel secretaris van "Nederland-USSR", als directeur van het reisbureau "Vernu" - de gelegenheid zich "full-time" bezig te houden met het reisbureau. Hulst is gelijktijdig benoemd tot voorzitter van de vereniging.

De aspiraties van "Nederland-USSR" en de opvattingen van de Russen over de positie, die de vereniging naar hun oordeel behoort in te nemen, komen op bijna elke bladzijde van het jubileum-nummer tot uiting. Het komt er daarbij telkens op neer, dat de vereniging "Nederland-USSR" een bemiddelende positie toekomt op het gehele terrein van de culturele uitwisseling tussen Nederland en de Sowjet-Unie.

De meest stellige uitspraken daaromtrent komen wel voor rekening van de bevriende Russische relaties van "Nederland-USSR". In de bijdragen van en interviews met Nederlanders, die de Sowjet-Unie bezochten, dan wel in Nederland in contact kwamen met Russische reizigers, is meestal wel te bespeuren, dat de redactie was toegespitst op het verkrijgen van uitspraken over de betekenis van het 20-jarig bestaan van de vereniging, maar klinkt toch de grote stelligheid over de "centrale" positie van "Nederland-USSR" minder dan wel in het geheel niet door.

Typerend voor de Russische opvattingen over de positie van "Nederland-USSR" is overigens ook een artikel van de hand van schaakgrootmeester , voorzitter van de vereniging "USSR-Nederland" in Moskou, dat werd gepubliceerd in het augustus-nummer van het maandblad "Culture and life" (orgaan van de Unie van Sowjetverenigingen voor vriendschap en culturele betrekkingen met het buitenland, Engelse uitgave). Hierin is door de schrijver gesteld - geheel en al ten onrechte - dat Nederlandse parlementsleden, vooraan-

staande mensen uit het openbare leven, studenten, hoogleraren e.a., die de laatste jaren een bezoek hebben gebracht aan de Sowjet-Unie, lid zouden zijn - actief lid zelfs - van de vereniging "Nederland-USSR".

Wél moet er op worden gewezen, dat het reisbureau "Vernu" de laatste twee jaar een aanzienlijk aandeel heeft gekregen in de organisatie van reizen van Nederlanders naar de Sowjet-Unie. De verdienste daarvan kan stellig worden toegerekend aan de vereniging "Nederland-USSR". Hierop wordt in het eerder aangehaalde artikel van 66k de aandacht gevestigd: "De ideële, niet op winst gerichte ondergrond van dit deel van ons werk, maakt het mogelijk steeds bredere lagen van onze bevolking van dit soort reizen te laten genieten".

Hoezeer de functies van vriendschapsverenigingen en reisbureaus elkaar overlappen, blijkt ook, als - sprekend over de vereniging "USSR-Nederland" in Moskou - opmerkt, dat de Russische vereniging "alle mogelijke steun (verleent) bij het leggen van contacten, indien gespecialiseerde Nederlandse toeristengroepen de USSR bezoeken, of bemiddelt (...) bij verlangde contacten tussen vak- en studiegenoten in beide landen".

Stond de maand oktober van "het jaar der volwassenheid" voor de vereniging "Nederland-USSR" in het teken van de vrijmaking van de CPN, de maand november zal in het teken staan van een onbezorgde viering van de 50e herdenking van de Oktoberrevolutie.

H O O F D S T U K IV

ANDERE GROEPERINGEN

7e SJ-congres

Op 7 en 8 oktober 1967 organiseerde de Socialistische Jeugd van Nederland (SJ), in haar clubhuis aan de Haarlemmer Houttuinen 73 in Amsterdam, haar 7e congres. , tot aan dit congres tweede voorzitter, schreef erover in "Links" van 21 oktober j.l., waarbij hij vooral de nadruk legde op de zijns inziens groeiende politieke betekenis van de SJ als jongerenorganisatie van een nieuwe revolutionair-socialistische beweging.

Na eerst aandacht geschonken te hebben aan de "inloop"-periode van de SJ, stelt de schrijver, dat deze organisatie tot 19 maart 1966 sterk in de schaduw van de provo-beweging heeft gestaan. Tussen die datum (opening van de fototentoonstelling, gewijd aan de gebeurtenissen van de 10e maart) en de rellen in de Amsterdamse binnenstad op 14 juni d.a.v., opereerden SJ en Provo over het algemeen in comité's en in het kader van demonstraties, die uitgingen van combinaties van jongerenorganisaties.

Hij vervolgt dan: "De gebeurtenissen rondom de 14e juni tonen onverbiddeijk de stuurloze hopeloosheid van Provo als ongeorganiseerde beweging aan; tegelijkertijd treedt de SJ als kleinere, maar georganiseerde en politiek slagvaardigere jongerenbeweging steeds duidelijker op de voorgrond".

Blok eist voor de SJ de eer op van de demonstraties tegen - wat hij noemt - de politiële bezetting van Amsterdam en tegen de snel voortgaande escalatie-politiek van de Verenigde Staten in Vietnam.

Over het organisatorisch gedeelte van het congres schreef . zeer summier. Hij wijdde slechts korte passages aan de bereikte vorm van samenwerking met de democratisch-socialistische studentenorganisatie "Politeia" (zie MO 9-1967) en aan de nieuwe samenstelling van de redactie van het SJ-maandblad "Voorwaarts" en van het hoofdbestuur.

Ten aanzien van het politieke deel stelde de schrijver vast, dat de voornaamste beslissing van het congres was geweest het aannemen van een hoofdbestuursvoorstel inzake een revolutionair-socialistisch programma, waarin o.m. het volgende naar voren wordt gebracht.

Het revolutionair-socialisme bevindt zich, wat de politieke strijd- en organisatievorm betreft, in een ernstige crisis. Geen van de bestaande linkse partijen voldoet qua strijdmethoden en doelstellingen aan de eisen van het revolutionair-socialisme. De als gevolg van de rage tot partijvernieuwing eventueel te formeren nieuwe linkse politieke eenheden zullen nog minder aan dit doel voldoen, wanneer uitgegaan wordt van de tot nu toe vanuit de bestaande linkse partijen naar voren gebrachte ideeën.

In deze situatie zou de SJ, gezien haar samenstelling en ongebondenheid aan enige partij of beweging, uitgangspunt kunnen zijn van een discussie over een nieuw te formeren revolutionair-socialistische beweging of partij. De SJ is - in deze redenering - als het ware de jongerenorganisatie, die aan het tot standkomen van een algemene organisatie voorafgaat.

Op basis van deze overwegingen besloot het congres dan ook om in alle afdelingen discussiebijeenkomsten te organiseren, waar inleiders afkomstig uit allerlei progressieve milieus, die in het tot standkomen van een nieuwe revolutionair-socialistische beweging of partij zijn geïnteresseerd, zullen spreken over onderwerpen als een socialistische analyse van binnenlandse en wereldpolitieke situaties, programma en strijdmethode voor het revolutionair-socialisme en de betekenis van de historisch gegroeide verdeeldheid van de socialistische beweging voor de nieuwe generatie.

Het is de bedoeling om deze activiteiten te laten uitmonden in een politiek congres, dat - naar verluidt - begin 1968 zal plaatsvinden.

In zijn toelichting op het bovenstaande programma schrijft , dat de discussie over partijvernieuwing wel gevolgen kan hebben voor het partijstelsel, in het bijzonder voor leden en kiezers van PSP en PvdA. Wellicht kunnen geen van beide partijen nog langer een zinvol werkterrein voor het links-socialisme zijn. Bij de discussie over de toekomst van het revolutionair-socialisme gaat het niet alleen om organisatorische problemen (van partij en vakbeweging b.v.), maar ook om zaken als de strijdmethoden, waarvoor weer een grondige analyse van het hedendaags kapitalisme is vereist.

Het doel van het discussieplan van de SJ is, volgens , aan de ene kant het gevaar van een heilloos afwachten op te heffen en aan de andere kant het op korte termijn veel groteré gevaar van een voor-

barig onvolwassen starten (met zo'n nieuwe beweging) effectief tegen te gaan.

SJ-activiteiten inzake Griekenland

Tijdens de eerste dag van het congres organiseerde de SJ in Amsterdam een sandwichactie tegen het Griekse bewind, waaraan door ca 90 leden werd deelgenomen.

Ook op 28 oktober j.l., de datum waarop het Griekse volk zijn "Ochi" (=nee)-dag herdenkt - d.w.z. de dag, waarop de Griekse regering zich destijds tegen het Italiaanse fascisme van Mussolini keerde - was de SJ actief. Het deed dit overigens niet onder eigen naam, maar onder die van een voor die gelegenheid opgericht "Comité Griekenland". Dit comité organiseerde op die datum in de hoofdstad een protestdemonstratie tegen het optreden van het huidige regime in Griekenland. De optocht leidde naar het Rokin, waar het Griekse consulaat is gevestigd. Daar werden enige toespraken gehouden.

Hoewel de SJ het wilde doen voorkomen, dat vier van haar leden slechts als privé-persoon in het comité zitting namen, werd naderhand bekend, dat de vergunning voor de demonstratie werd aangevraagd door , lid van het SJ-hoofdbestuur en hoofdredacteur van "Voorwaarts".

De Vietnam-demonstratie op 21 oktober

Op 21 oktober j.l. organiseerde het Comité Vietnam van een demonstratie tegen het Amerikaanse optreden in Vietnam. Volgens persberichten namen daaraan ca 15.000 personen deel. Aan het slot werd een bijeenkomst gehouden in het oude-RAI-gebouw, waar prof.dr.

uit Groningen, dr. uit Amsterdam en het woord voerden.

De demonstratie verliep niet geheel zonder incidenten. Twee groepen jongeren hieven regelmatig de leuze "Johnson moordenaar" aan. Mogelijk waren zij aanhangers van de Actiegroep Vietnam, waarvan bekend is, dat zij graag deze leuze bezigt.

Gezien het feit, dat (ex-CPN-lid) de eigenlijke organisator van de betoging was, is het niet verwonderlijk, dat "De Waarheid" afwijzend tegenover de demonstratie stond. Het "Waarheid"-verslag over de demonstratie vermeldde de naam van de organisator dan ook niet. Wel werd daarin gesteld, dat hetgeen door de sprekers naar voren werd

gebracht en hetgeen in de aan Minister Luns en President Johnson verstuurde telegrammen werd vermeld, ver achter bleef bij de verlangens, die bij veel demonstranten leefden.

Vredesplan van de PSP

Onder de leuze "Laten we nu eindelijk eens wat voor de vrede doen!", heeft de PSP in haar partij-orgaan "Radikaal" een in 10 punten samengevat plan gepubliceerd om, zoals zij zegt, in ons land te komen tot een op vrede en ontwapening gerichte politiek. Hieraan dient te worden toegevoegd dat men deze punten in PSP-kring niet ziet als een volledig vredesplan, maar als een eerste stap op de lange weg, welke uiteindelijk zal leiden tot algemene ontwapening en de een of andere vorm van samenwerking in wereldverband.

De voornaamste der thans gepubliceerde punten zijn:

- Nederland verlaat de NAVO in 1969. Met één of meer landen van het Warschaupact wordt overlegd over soortgelijke stappen in Oost-Europa.
- Nederland erkent de DDR en de Oder-Neissegrens en neemt initiatieven om op korte termijn te komen tot uitvoering van het Rapacki-plan.
- Nederland tracht samen met andere landen een Europese Veiligheidsconferentie te stimuleren.
- Het defensiebudget wordt voorlopig met 10% per jaar verminderd.
- Nederland verklaart zich voor toelating van de Volksrepubliek China tot de VN.
- Nederland verklaart zich voor onvoorwaardelijke stopzetting van de bombardementen op Noord-Vietnam en voor onderhandelingen met het Bevrijdingsfront, op basis van terugtrekking van alle buitenlandse troepen uit Vietnam.

Naar verluidt is dit plan, in opdracht van de partijleiding, opgesteld door de voormalige 2e politiek-secretaris van de PSP,

, sedert enige maanden secretaris van de belangrijke commissie Buitenlands Beleid. In deze laatste hoedanigheid onderhoudt hij contacten met personen en instanties zowel in de Westerse als in enkele Oosteuropese landen. Wat Oost-Europa betreft zijn vooral de contacten

met de DDR de laatste jaren sterk toegenomen. Een duidelijk voorbeeld hiervan vormden de relaties welke - zoals bekend - van PSP-zijde met Oostduitse instanties werden onderhouden ter verkrijging van gegevens ten dienste van de brochure over de Duitse generaal . De DDR van haar kant tracht haar goodwill bij de PSP uiteraard te benutten om kracht bij te zetten aan haar streven naar erkenning van haar staat en haar grenzen door de Westerse wereld.

STAKINGSOVERZICHT OKTOBER 1967

Bedrijf : Bata (Best).
Aanleiding : niet inwilligen van looneisen.
Inmenging vakbond : NKV-bond "St Willebrordus" steunde de actie.
Resultaat : Loonsverhoging van in totaal 5½%.
Aantal werknemers : 1000
Aantal stakers : 650
Duur staking : 11-23 oktober 1967.

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
Begin nov. 1967	Internat. krantententoonstelling en Presidium-zitting IOJ.	Praag	Internat. Org. van Journalisten (IOJ).
20-22 nov. 1967	Conf. inzake Europese Veiligheid.	Eisenach (DDR)	Christ. Vredesconferentie (CVC).
25 nov. 1967	Demonstratieve landelijke bijeenkomst onder het motto "Recht op Werk".	Deventer	Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV).
november 1967	Bijeenkomst van jeugd uit NAVO- en Warschaupact-landen.	Finland	Wereldfed. v. Dem. Jeugd (WFDJ).
* november 1967	Tweede Middellandse Zee bijeenkomst WVR.	Belgrado	Wereldvredesraad.
* Eind nov. 1967	Int. ontmoeting van parlementariërs uit Westeuropa. en de V.S.	Brussel	Int. Ver. v. Dem. Juristen en Belgische CP.
1 en 2 dec. '67	Bijeenkomst Alg. Raad FIR.	O.-Berlijn	Internat. Fed. van Verzetsstrijders (FIR).
* 1-5 dec. 1967	Wereldvrouwencongres.	Helsinki	Int. Dem. Vrouwenfederatie (IDVF).
22-24 dec. '67	22e CPN-congres.	Amsterdam	CPN.
Eind 1967	Zitting Presidium WVR.	Khartoum	Wereldvredesraad.
1967	Conferentie over solidariteit met de Arabische volkeren.	Algiers	Wereldfed. Dem. Jeugd (WFDJ).
* Begin 1968	Politiek congres SJ.	?	Socialistische Jeugd v. Nederland.
31 maart-5 april '68	IIIe Chr. Vredesconferentie.	Praag	Christelijke Vredesconferentie (CVC).
april 1968	Conferentie i.z. Europese veiligheid en Wetensch. samenwerking.	Wenen	Wereldfederatie van Wetenschappelijke Werkers (WFWW).
Voorjaar 1968	Congres i.z. Europese Veiligheid.	?	Wereldvredesraad (WVR).

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
28 juli - 6 aug. 1968	9e Wereldjeugdfestival.	Sofia	Wereldfed. v. Dem. Jeugd(WFDJ) en Int. Unie v. Studenten (IUS).
Zomer 1968	Bijeenkomst van jeugd uit NAVO- en Warschaupactlanden.	Helsinki	Wereldfed. v. Dem. Jeugd(WFDJ).
18-21 sept. 1968.	5e Medische Congres FIR.	Warschau	Internat. Federatie van Verzetsstrij- ders (FIR).

* Nieuw c.q. aangevuld.

BIJLAGE I

"Kiezen of knoeien"

In zijn brochure beschrijft Marcus Bakker de strijd van "de arbeiders", eerst voor het verkrijgen van algemeen kiesrecht en evenredige vertegenwoordiging, later voor behoud van met name het laatste. Bakker is hiertoe in de geschiedenis teruggegaan tot rond 1848, het jaar van Thorbeckes ingrijpende herziening van de grondwet. Hij beschrijft het ontstaan van het partijwezen in de tweede helft van de negentiende eeuw, als motor waarvan Bakker de "klasse-organisatie der arbeiders" ziet. Vrij uitvoerig staat de schrijver vervolgens stil bij zaken als census-kiesrecht en het tot 1917 vigerende districtenstelsel, met name bij de gebreken daarvan.

Wanneer in 1917 het algemeen (mannen)kiesrecht volgens evenredige vertegenwoordiging wordt ingevoerd, ziet Bakker als "werkelijk nieuw element" het verschijnen van Louis de Visser en David Wijnkoop in de Tweede Kamer. Uitvoerig staat Bakker stil bij de pogingen tussen de beide Wereldoorlogen, de "macht van de partijen" te beknotten en het verzet daartegen van de zijde van CPH/CPN. Hij wijst op het "gekonkel in de oorlog", niet alleen van De Quay, maar ook van Drees, Oud, Vorrink, Colijn en Van Walsum, om na de oorlog te komen tot een districtenstelsel in Nederland, met als doel o.m. het weren van splinterpartijtjes uit het parlement. Bakker signaleert ook de "na-oorlogse aanvallen op het kiesstelsel", afkomstig van (o.a.) het Centraal Stembureau, de KVP (Romme, Cals) en de PvdA.

Aan de gedachtenwisseling in deze laatste partij over het kiesstelsel wijdt Bakker zelfs een heel hoofdstuk. Kort gezegd komt de these van Bakker in zijn brochure er op neer, dat de gedachte van herinvoering van een districtenstelsel in Nederland wordt ingegeven door het verlangen de kleine partijen - en met name de CPN - onschadelijk te maken. De bedoeling is dat de grote partijen - handlangers van de monopolies - meer armslag krijgen, waardoor het parlement zal ophouden een nationale sta-in-de-weg te zijn voor de internationale monopolies. Bakker ziet het eventueel vervangen van de evenredige vertegenwoordiging als het ongedaan maken van "één der kostbare verworvenheden" met behulp van "allerlei wettelijke trucs".

Bij de samenstelling van zijn brochure is Bakker niet steeds even zorgvuldig te werk gegaan. Hij stelt dat de Grondwetherziening van 1848 en die van 1917 (waarbij het algemeen kiesrecht, gecombineerd met evenredigheidsstelsel, werd ingevoerd), zijn "afgedwongen" van de heersende klassen.

Hij tracht dit in de geschiedenis aan te tonen: het feit dat op 12 maart 1848 in Den Haag "een drom volk op straat kwam", was er de oorzaak van dat Willem II de volgende dag "in 24 uur van conservatief liberaal" was geworden, waarmee in de visie van Bakker de staatsvorming op gang kwam. Bovendien, aldus Bakker, was 1848 niet toevallig het jaar waarin Marx en Engels het Communistisch Manifest schreven.

Het feit, dat de bedoelde "drom volk" pas de 14e maart (een dag na 's Konings ommezwaai) de straat opkwam, kan Bakker wellicht ontgaan zijn en het is ook niet belangrijk. Maar dat hij een relatie tracht te leggen tussen het Communistisch Manifest - waarvan vóór de jaren '70 nauwelijks iemand in Nederland had gehoord - en de omwentelingen van 1848, tekent het verwrongen historisch perspectief dat Bakker voor zijn lezers opent. Dat hij daarbij geheel voorbij gaat aan het bekende "voorstel der negen mannen" - onder wie Thorbecke - van 1844 en de voortdurende druk van liberale zijde op de Koning om te komen tot een grondige herziening van de Grondwet, moet of aan verregaande onwetendheid of aan kwade wil worden geweten. Te vermelden dat het Thorbecke was, die reeds in 1844 (4 jaar voor het Communistisch Manifest en 23 jaar voor Das Kapital) een "Verelendungs-theorie" op schrift stelde - "Over het hedendaags Staatsburgerschap" - waarin met name het census-kiesrecht discutabel werd gesteld, is dan ook kenmerkend van Bakker teveel gevraagd.

Zo staat het geschriftje vol hele en halve onwaarheden en historische verdraaiingen en worden de feiten in het bekende marxistische corset geperst. Zo de bewering, dat er op het punt van sociale maatregelen "van liberalen niets werd verkregen"; dat "alles moest worden bevochten". Voor het gemak vergeet Bakker dan maar Van Houtens Kinderwetje en rept hij niet van Kappeljnes pogingen, het kiesrecht uit te breiden tot praktisch algemeen kiesrecht.

Openhartig is Bakker tenslotte wel over de plaats die het parlement in zijn politiek denken inneemt: "nooit meer dan een deel van de strijd, dat de meer doorslaggevende vormen, de massa-acties, niet kan en mag vervangen".

"De Dertiger Jaren", deel II

In het tweede deel van zijn memoires, getiteld "De Dertiger Jaren" - medio oktober j.l. verschenen - heeft CPN-voorzitter Paul de Groot "herinneringen en overdenkingen" neergeschreven met betrekking tot de periode van begin 1936 tot september 1939. Evenals in het eerste deel, gepubliceerd in 1965, verdrinken de enkele herinneringen echter weer in een zee van overdenkingen. Over het persoonlijke leven van De Groot in die periode komen we vrijwel niets te weten. Dat was ook niet zijn bedoeling, want hij schrijft in een voorwoord dat hij heeft gemeend "die gebeurtenissen en handelingen te beschrijven, waarvan de overdenking nut kan opleveren in de huidige tijd en de naaste toekomst". Het is dus een scholingsboek geworden, waaruit de leden van de CPN een beter inzicht kunnen verkrijgen in de actuele politiek van hun partijleiding. Aan dat doel heeft De Groot zijn geschiedschrijving - naar goed marxistische trant - ondergeschikt gemaakt en aangepast. Duidelijk blijkt dit uit de ellenlange beschouwingen over neo-kolonialisme, imperialisme, stalinisme en andere "klassieke" scholingsonderwerpen. Als het daar nu maar bij gebleven was, dan zou het - oppervlakkig en vaak onbeholpen geschreven als het is - hooguit een vervelend boek geweest zijn. Het is echter erger dan dat, want het misleidt de lezer, daar De Groot zich weer niet heeft kunnen bedwingen met de feiten te manipuleren. Niet alleen beschrijft hij het wereldgebeuren in die jaren buitengewoon simplistisch, maar hij goochelt ook met de data, teneinde zijn voorstelling van de gang van zaken een authentiek karakter te geven. In het bijzonder komt dit tot uitdrukking waar hij probeert aan te tonen dat na de afsluiting van het beruchte Russisch-Duitse vriendschapsverdrag (Molotov-Von Ribbentrop-pact, augustus 1939) en de Duitse inval in Polen, misschien dan niet de gehele CPN-leiding, maar in elk geval wel hijzelf een eigen politieke lijn volgde, onafhankelijk van de Komintern. Zoals bekend decreeteerde de Kominternleiding in die tijd vanuit Moskou vriendschappelijke betrekkingen tussen de communistische partijen en Hitler-Duitsland en schoof zij de schuld aan de uitgebroken oorlog op Frankrijk en Engeland.

In Nederland, waar de CPN zich slaafs voegde naar deze Kominternbesluiten, werden de communisten als verraders beschouwd van de strijd tegen het fascisme, waardoor zij in een geïsoleerde positie geraakten. De Groot wil de lezer nu doen geloven dat hij zich verzet heeft tegen

deze politiek, en hij schroomt niet daartoe citaten uit hun verband te rukken en te antidateren. Zo stelt hij dat hij op de "vredesoproep" van Stalin en Hitler (nadat Polen door beide partijen onder de voet was gelopen!) een "sceptisch commentaar" publiceerde. De "vredesoproep" dateert echter van 29 september en De Groot schreef zijn commentaar - passend op een andere situatie - reeds op 26 september!

Een ander voorbeeld: De Groot beweert dat door zijn toedoen ("nadat ik de meningen van gewone partijleden had beluisterd") het politiebureau van de CPN een resolutie publiceerde, waarin een "kritische houding" t.a.v. bovengenoemd pact werd ingenomen, vooral vanwege "de overweldiging van Polen door Hitler". Deze resolutie dateert echter van 29 augustus en de Duitse inval in Polen begon pas op 1 september!

Ergelijk is het dat De Groot, die nu inderdaad - in tegenstelling tot in het eerste deel van zijn memoires - hier en daar toegeeft dat de CPN "zich te veel liet leiden door Moskou", het doet voorkomen alsof dit buiten hem om geschiedde, aldus de schuld werpend op zijn medebestuurders (die vrijwel allemaal omgekomen zijn in de jaren '40-'45). De werkelijkheid is echter, dat De Groot ook toen al de hoogst verantwoordelijke was in de CPN, vanwege zijn functies van politiek-secretaris en hoofdredacteur van "Het Volksdagblad".

Uiteraard levert De Groot in zijn boek veel kritiek op de Komintern, waarvan hij zegt dat elke poging om dit systeem te doen herleven in de kiem moet worden verstikt, "ook al wordt zij met ronkende frases over 'proletarisch internationalisme' gepresenteerd". Deze laatste uitdrukking is weer een sneer op de plannen van de huidige CPSU-leiders om binnenkort een internationale conferentie te organiseren van alle communistische partijen.

Ook de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie in die tijd, die de grondslag vormde van de Komintern-directieven, wordt door De Groot scherp gekritiseerd. Hij noemt deze politiek "uiterst schadelijk" en spreekt over "een verlamme invloed op onze strijdvaardigheid tegen het Duitse fascisme", waarmee hij indirect toch toegeeft dat het beleid van de CPN bepaald werd door het Molotov-Von Ribbentrop-pact.

Heftig keert De Groot zich tegen de toenmalige SDAP-leiding die z.i. ideologisch kapituleerde, het klassekarakter van de arbeiderspartij verloochende en deze machteloos en weerloos maakte tegenover de nazi-bedreiging.

Opmerkelijk tenslotte is de visie van De Groot, die zijn sympathie voor Stalin en diens optreden nooit onder stoelen of banken heeft

gestoken, op de misdaden van het stalinisme. Hij verklaart deze niet uit "de slechtheid van Stalin", zoals Chroestsjow deed, maar uit de rigoureuze industrialisatie van Rusland, welke "de uiterste centralisatie van gezag eiste", waardoor machtsmisbruiken "voorgekomen zijn", en voorts uit de dreiging van de oorlog, die "de behoefte" deed ontstaan "om oppositie uit te schakelen, mogelijke 'vijfde colonnes' te liquideren, op spionnen te jagen, die er ook werkelijk in grote getale waren". In Nederland is de industrialisatie al voltrokken, aldus De Groot, "hieruit blijkt voldoende duidelijk hoe ongerijmd het is de Nederlandse communisten 'stalinisme' aan te wrijven" (!). De mening dat stalinisme inhaerent is aan de dictatoriale opzet van de communistische partij, wordt door De Groot hevig bestreden. Een "partij van de arbeidersklasse" kan z.i. niet zonder discipline, en die discipline moet worden uitgeoefend door leiders die "door de massa zelf worden geselecteerd, op grond van hun politiek inzicht, hun toewijding karaktervastheid en hun bekwaamheid". De Nederlandse partijdictator De Groot mag het stalinisme voor Nederland dan "volstrekt verwerpelijk" achten, voor zwak-geïndustrialiseerde landen als China, Cuba en Indonesië vindt hij het de beste oplossing. Het is even onjuist om alle communistische partijen ter wereld te willen destaliniseren, als ze te willen staliniseren, zo vat hij zijn betoog samen, "men mag het kind niet met het badwater weggooien" (!).

Het tweede deel van De Groots memoires is geen prettige lectuur, maar het maakt in elk geval veel duidelijk omtrent de bedoelingen van de man door wie de Nederlandse communisten zich laten leiden.